

Grijze zone is geen reden voor ontslag

Marc Hooghe

De Standaard, 7 februari 2014

© Corelio, Groot-Bijgaarden.

In theorie is het eenvoudig: ministers moeten zich verantwoorden voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers, zo staat het in artikel 101 van onze grondwet. Als de Kamer geen vertrouwen meer heeft in een minister, dan wordt hij op staande voet ontslagen. Tot zover is alles helder. Maar omdat de Kamer de hoogste uitdrukking is van onze soevereine volkswil bestaan er geen regels over hoe de volksvertegenwoordigers tot een beslissing moeten komen. Stel dat 76 van de 150 kamerleden vanavond beslissen dat Didier Reynders onmogelijk minister kan blijven, omdat de kleur van zijn das niet goed gekozen is, dan is dat gewoon zo. Er is geen enkele manier waarop Reynders in beroep zou kunnen gaan tegen zo'n absurde beslissing.

Natuurlijk wordt er vaak gepleit voor duidelijke regels die de ministeriële verantwoordelijkheid moeten vastleggen, maar helemaal waterdicht zullen die nooit zijn, juist omdat het uiteindelijk een politieke beslissing is en blijft. De laatste poging om duidelijkheid te scheppen dateert uit 1998, maar kwam ook niet veel verder dan de stelling dat een minister ontslagen wordt 'als het ontslag nodig is voor het verderzetten van het beleid'. Om het helemaal onoverzichtelijk te maken: in de praktijk gebeurt het nooit dat de Kamer echt moet stemmen over een dergelijke motie van wantrouwen. Als een minister 'voelt' dat hij geen meerderheid meer heeft, dan neemt hij ontslag. Dat maakt het natuurlijk dubbel moeilijk: niet alleen zijn er geen regels, maar er zijn zelfs geen beslissingen die een jurisprudentie kunnen vormen, en dus moet je maar aanvoelen wat de hypothetische beslissing van de Kamer zou kunnen zijn.

Er zijn er in de loop van de voorbije decennia wel een paar vuistregels ontstaan. Ministers die hebben gelogen voor het parlement, die zware fouten hebben begaan, of waarvan bewezen is dat ze corrupt zijn, moeten in de praktijk opstappen. Maar ook daar evolueren de normen: in 1975 werd in Nederland de minister van Ontwikkelingssamenwerking betrapt op dronken rijden, maar de man kon toen gewoon aanblijven. We zijn nu veel strenger geworden, zoiets zou nu niet meer kunnen.

De extra's 'vergeten'

Zwart op wit liegen tegenover het parlement zal in de praktijk altijd tot ontslag leiden. Maar de waarheid wat geweld aandoen? Technisch gezien heeft minister Labille niet gelogen over het loon van Dominique Leroy bij Belgacom. Hij is alleen 'vergeten' alle extra's er bij te vermelden. Dat is zeker niet fraai, maar als ik u vraag hoeveel u verdient, rekent u daar dan spontaan uw maaltijdcheques, bedrijfswagen en groepsverzekering bij? Labille zit dus in de grijze zone van hele leugens en halve waarheden. In het verleden is dat nooit genoeg geweest om tot ontslag gedwongen te worden: de leugen moet echt zwart op wit aangetoond worden. En uiteindelijk blijft het zijn verwezenlijking dat Leroy nauwelijks één derde verdient van haar voorganger Didier Bellens. De hele affaire is niet echt verheffend en laat een bittere smaak na. Maar het ongeschreven gewoonterecht rond de ministeriële verantwoordelijkheid maakt het zeer onwaarschijnlijk dat minister Labille nu nog, zo kort voor de verkiezingen, zou moeten verdwijnen.